

EDIČNÁ ČINNOSŤ ŠTÁTNEJ VEDECKEJ KNIŽNICE V KOŠICIACH V ROKU 2024

MGR. MARTINA FENIKOVÁ ČARNOGURSKÁ

martina.carnogurska@svkk.sk
Štátna vedecká knižnica
v Košiciach
www.svkk.sk

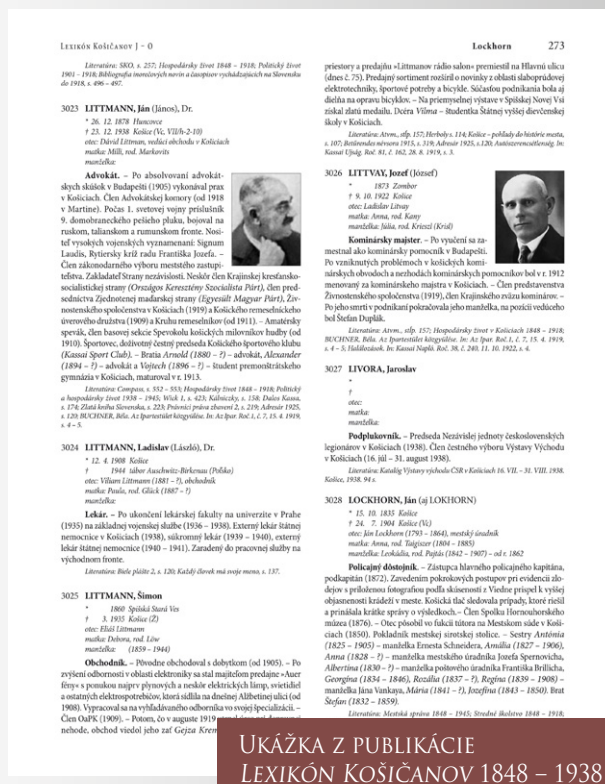
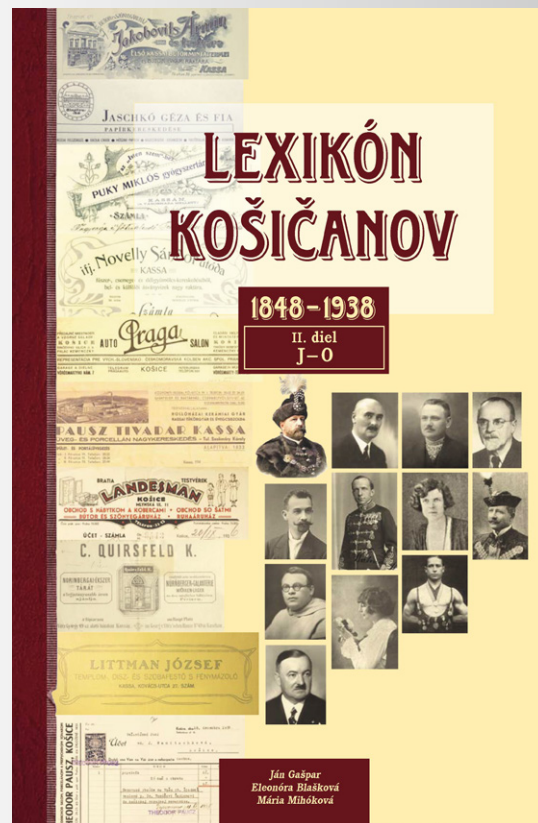
The aim of the paper is to present the two works published by the State Scientific Library in Košice in 2024. The first was the second volume of *Lexikón Košičanov 1848 – 1938*, which contains profiles of 1,880 personalities of the city of Košice active in various areas of social, political, economic, church, academic, cultural and sporting life between 1848 and 1938. The other publication was Volume XI.B of *Generálny katalóg tlači 16. storočia zachovaných na území Slovenska*, which contains bibliographic records for 710 sixteenth-century printed documents preserved in the libraries of institutions in Košice including the Archive of the Archdiocese of Košice, the East Slovak Museum in Košice, the State Archives in Košice, the Ján Bocatius Public Library in Košice and the Košice City Archive.

Keywords: professional publications, publishing activity, research activity, bib-

Štátna vedecká knižnica v Košiciach v roku 2021 opätovne získala na šesť rokov *Osvedčenie o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj*, vydané Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. Výskumom realizovaným na oddelení historických fondov a bibliografie je bibliograficko-analytické spracovanie historického fondu a článkov z inorečových novín regionálnej proveniencie, výskum dejín knižnej kultúry a biografický výskum. Pracovníci oddelenia prezentujú výsledky výskumnej práce prostredníctvom publikačnej činnosti, aktívnou účasťou na odborných podujatiach, organizovaním podujatí a edičnou činnosťou. Koncom roka 2024 Štátna vedecká knižnica v Košiciach vydala dve publikácie.

Prvý edičný titul *Lexikón Košičanov 1848 – 1938: II. diel J – O* (náklad 500 ks) nadväzuje na I. diel, zahŕňajúci písmená A – I, ktorý bol vydaný v roku 2014. Desiatročné intenzívnej práce bolo poznamenané úmrtím dvoch autorov – PhDr. Márie Mihókovej (2016) a JUDr. Jána Gašpara (2018). Napriek tejto skutočnosti sa pokračovalo v práci a II. diel, ktorý je výsledkom dlhoročnej výskumnej, bibliografickej a zberateľskej práce autorov, uzrel svetlo sveta. Publikácia obsahuje 1 880 personálnych hesiel a ponúka rozmanitú paletu osobností spoločenského, politického, hospodárskeho, vedeckého a kultúrno-umeleckého života, ktoré v uvedenom období zanechali stopu v Košiciach a blízkom okolí. Sú medzi nimi predstavitelia štátnej správy, šľachty, hospodárskeho života, remeselníci, obchodníci, novinári, národní buditelia, predstavitelia inteligencie, spolkového života a cirkvi, nechýbajú umelci, športovci či vojaci. Slovanmi autorky PhDr. Eleonóry Blaškovej v úvode publikácie: „Svojimi odbornými znalosťami, názormi, životnými postojmi, zručnosťou, talentom či entuziazmom prispeli výraznou mierou k budovaniu mesta, rozvoju obchodu, ku skvalitneniu výrobných postupov v mnohých odvetviach hospodárstva, spresneniu znalostí z vedných oblastí, zdokonaleniu výchovno-pedagogického procesu, naplneniu duchovného života človeka, rozšíreniu ľudského poznania, spestreniu spoločenského diania nielen v meste, ale mnohokrát ho regionálne prevýšili. Výsledky ich celoživotného snaženia vytvorili predpoklad, že mesto Košice v sledovanom období rokov 1848 – 1938 patrilo k najvýznamnejším hospodárskym, politickým a kultúrnym centráм krajiny. Slováci, Maďari, Nemci, Česi, Židia, Rómovia a osobnosti ďalších národností, ktoré tu spolu žili, dodávali mestu jeho neopakovateľný multikultúrny ráz.“

Zdrojmi na zostavenie tohto rozsiahleho diela boli bibliografie, slovníky, encyklopédie, lexikóny, monografie regionálneho zamerania, historické štúdie,

košické noviny a časopisy, archívne materiály vrátane cirkevných matrik, ale aj informácie z rôznych slovenských, českých a maďarských vedeckých aj kultúrnych inštitúcií. Vďaka rozmachu digitalizácie autori získali možnosť rýchlejšie získavať údaje potrebné na vytvorenie personálneho hesla, využívať databázu článkov z regionálnej tlače Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach, ale aj voľne dostupné elektronické matri-

ky českých archívov, stránku FamilySearch, plnotextovú databázu článkov z maďarských novín a časopisov Arcanum, ako aj digitálnej knižnice DiFMOE, Maďarskej genealogickej spoločnosti (Magyar Családtörténet-kutató Egyesület), Maďarskej národnej knižnice v Budapešti (Országos Széchényi Könyvtár) a databázy Petőfiho literárneho múzea v Budapešti (Petőfi Irodalmi Múzeum). Dielo je obohatené informáciami a spomienkami rodinných príslušníkov, ktorí sprístupnili svoje rodinné zbierky – albumy, výstrižky, fotografie a korešpondenciu. Vďaka týmto údajom sa lexikón stal výnimočným zdrojom doposiaľ nezverejnených informácií.

Jadrom publikácie sú abecedne radené personálne heslá od písmena J po písmeno O. Záhlavie hesla tvorí priezvisko, meno, akademický titul, šľachtický titul, skratka cirkevného rádu, dátum a miesto narodenia a úmrtia, meno a priezvisko rodičov, ich roky narodenia a úmrtia, povolanie, meno a priezvisko manžela/-ky s rokmi narodenia a úmrtia, povolanie, rok sobáša, prípadne rozvodu.

Základ personálneho hesla tvoria nasledujúce údaje: výstižná charakteristika, povolanie, chronologický priebeh s dôležitými osobnými a pracovnými životnými medzníkmi, informácie o pôvode a zaujímavostiach zo života rodičov, spomínajú sa súrodenci a deti s rokmi narodenia a úmrtia. Personálne heslo je v závere v časti *Dielo* doplnené výberovou bibliografiou najvýznamnejších publikovaných prác, výtvarných a hudobných diel u režisérov, hercov, operných spevákov a architektov súpisom ich hier, postáv a architektonických prác. Súčasťou personálneho hesla v časti *Literatúra* je výberová bibliografia o osobnosti od základných encyklopedických diel, cez tematické bibliografie, genealogické práce, regionálne publikácie, štúdie, články z novín a časopisov, odkazy na archívne dokumenty a získané ústne informácie. Personálne heslo je vo väčšine prípadov doplnené fotografiou osobnosti. Detailné špecifikácie zápisu mien a ostatných údajov sú uvedené v úvode publikácie. *Lexikón Košičanov* za úvodom dopĺňa *Zoznam použitých skratiek* v textovej časti, *Zoznam skratiek najčastejšie citovaných diel*, ktoré sú uvedené v časti *Literatúra* v personálnom hesle. V záverečnej časti publikácie je *Zoznam použitej a odporúčanej literatúry*.

Slávnostná prezentácia publikácie *Lexikón Košičanov 1848 – 1938* sa uskutočnila v Kultúrno-vzdelávacom centre Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach na Pribinovej 1 dňa 9. decembra 2024 o 16.00 hod. za hojnej účasti potomkov osobností z lexikónu i širokej verejnosti. V roku 2025 je naplánované ukončenie

prác na III. diele s písmenami P – Ž a jeho následné vydanie podľa finančných možností knižnice.

Druhou vydanou publikáciou je bibliografia *Tlače 16. storočia v košických inštitúciách* (náklad 80 ks). Štátna vedecká knižnica v Košiciach je dlhodobo riešiteľom celoslovenskej úlohy/edície *Generálny katalóg tlači 16. storočia zachovaných na území Slovenska*. Tlače 16. storočia nachádzajúce sa v historickom fonde Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach boli bibliograficky spracované a ich katalóg bol vydaný v XI.A zväzku tejto edície v roku 2010. Okrem tejto knižnice na území Košíc boli tlače 16. storočia identifikované aj v ďalších inštitúciách, ako Arcidiecézny archív Košického arcibiskupstva, Archív mesta Košice, Štátny archív v Košiciach, Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach a Východoslovenské múzeum v Košiciach. Vydaný XI.B zväzok tejto edície tak zahŕňa tlače 16. storočia zachované v knižniciach spomenutých inštitúcií na území mesta Košice vrátane dodatkov, t. j. 30 tlači objavených v Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach po vydaní XI.A zväzku.

Z obsahového hľadiska celkom logicky v súvislosti so 16. storočím prevládajú reformačné a protireformačné diela, ale aj teologicky zamerané tlače (*Biblia*, homiletické, liturgické a iné), ďalej filozofické, historické, právnické, jazykovedné, prírodovedné i diela antických autorov. Z jazykového hľadiska je najviac kníh v latinskom jazyku, takmer tri štvrtiny. Približne osemnástimi percentami je zastúpená nemčina, ostatné jazyky sa vyskytujú sporadicky. Väčšina popisovaných tlači bola vydaná v Nemecku, Švajčiarsku a Francúzsku, v menšej miere sú zastúpené talianske a belgické tlače, minimálny je výskyt tlači z Poľska, Rakúska a ostatných krajín.

Katalóg je spracovaný podľa jednotnej koncepcie projektu, zachováva vzhľad predchádzajúcich vydaných zväzkov. Pri spracovávaní boli dodržiavané medzinárodné štandardy pre bibliografický popis pre staré tlače ISBD(A). Obsahuje 710 bibliografických záznamov radených abecedne podľa autorského, prípadne názvového záhlavia. Štruktúru záznamov tvorí autoritatívna forma mena autora, v prípade neznámeho autora zjednocujúci názov alebo úvodné slovo titulného listu, poradové číslo záznamu, text titulného listu, vydavateľské údaje, stránkovanie, zložkovanie a formát, typografická výzdoba, mená z prefácií, dedikácií a príležitostných básní, ďalej opis väzby, proveniencia zahŕňajúca vlastnícke záznamy – rukopisy, pečiatky osôb a inštitúcií, ex-

